

Katona Magda[✦]

Szulejmáni tábornok halálára – 2. rész¹

DOI 10.17047/HADTUD.2020.30.2.28

Az Iráni Iszlám Köztársaság Qudsz erőinek parancsnoka, Qászem Szulejmáni vezérőrnagy 2020. január 3-án amerikai drón általi likvidálása mérföldkő az amerikai–iráni kapcsolatok terén, és fordulatot jelent a nemzetközi politika színpadán. Bár a nemzetközi kapcsolatok nem szokásos eleme, de jusztfikálható.

Az iráni nemzetbiztonsági stratégia az Irakkal vívott háború (1980–1988) tanulságainak levonását követően alakult ki, melyben az Iráni Iszlám Forradalmi Gárda és azon belül a Qudsz (Jeruzsálem) erők különleges szerephez jutottak. Utóbbi hírneve Szulejmáni tábornok tevékenységével jellemezhető. A meggyilkolt tábornok különleges stratégiát dolgozott ki, amelynek lényege katonai és politikai erő együttes alkalmazása volt. Előbbit az aszimmetrikus és hibrid hadviselés, valamint helyettesítő erők és helyettesítő helyi háborúk globális hálózata jellemezte.

Az Iráni Iszlám Köztársaság megalakulása óta szervez és kivitelez terrorcselekményeket és támogat terrorszervezeteket globális viszonylatban. Mindaddig, amíg ezek következmények nélküliek voltak, tehetta. Most szembesül tetteinek következményeivel. Az éles retorika ellenére mindezidáig a tervezett nagy megtorlás elmaradt, sőt, globális mértékben számottevően csökkent a terrorcselekmények száma.

Ami a nemzetközi politikai következményeket illeti, a mélyülő krízis Iránnal kiélezheti a globális és regionális hatalmi vetélkedést. Az Iszlám Állam újra előretörhet. A krízis eszkzalációjának vagy de-eszkzalációjának a kulcsa a Perzsa-öböl térsége.

KULCSSZAVAK: drón támadás, Qudsz erők, helyettesítő háborúk, globális hálózat, terrorizmus

Death of General Sulaimani – Part 2.

The assassination of Major-General Qasem Sulaimani, commander of the Quds forces of the Islamic Revolutionary Guards Corps by an American drone attack on January 3 2020 marks a milestone in US-Iran relations, and may have a game changer effect on the stage of international politics. Although it is not a standard feature of international relations, but it can be justified.

Iran's national security strategy emerged after lessons concluded from the war with Iraq (1980-1988) in which the Islamic Revolutionary Guards Corps, especially its Quds (Jerusalem)

✦ E-mail: nasrin.katona@gmail.com; ORCID: 0000-0001-6151-7589

1 Jelen tanulmány 1. részét lásd: *Hadtudomány*, 30. évf. (2020), 1. szám, 6–21. o.

forces play a special role, whose fame is characterized by General Sulaimani's activity. The slain general has elaborated the very special strategy, which is based on the combined use of military and political power. The former is characterized by asymmetric and hybrid warfare and the global network of proxy forces and proxy wars.

Since its formation the Islamic Republic of Iran has been organizing and carrying out terrorist acts and supports terrorist organizations on a global scale. As long as these were without consequences, it could do them. Now it faces the consequences of its actions. Despite sharp rhetorics, so far the great retaliation has not taken place, and the number of terrorist acts has fallen significantly worldwide.

In terms of international political consequences, the deepening crisis with Iran could intensify global and regional power rivalries. The Islamic State can advance again. The key to the escalation or de-escalation of the crisis is the region of the Persian Gulf.

KEYWORDS: drone attack, Quds forces, proxy wars, global network, terrorism

Globális hálózat

Amerika

A Qudsz erők alvó sejtek és rezidentúrák kiterjedt hálózatával rendelkeznek az amerikai kontinensen is.² Ezek az alvó sejtek sok esetben a *Hezbollah* operatíváiból állnak, és számos amerikai városban megtalálhatók. Többségükben a földalatti 910-es egység operatívái, akik bármikor aktiválhatók a kiszemelt célpontok listájának bármelyike ellen. 2018 júliusában Szulejmáni kijelentette: „Nagy játékos Trump úr. Mi igen közel vagyunk önhöz, ott, ahol nem is gondolná.” Trump elnök drasztikus lépéseket helyezett kilátásba, amennyiben Irán amerikai földön amerikai érdekeltségeket támadna.

1992. március 17-én az argentinai Buenos Airesben öngyilkos támadást hajtottak végre az izraeli nagykövetség ellen.

1994. július 18-án az AMIA, az argentinai zsidó hitközség székháza ellen követtek el öngyilkos merényletet, amelyben 85-en életüket veszítették. Ezeket az akciókat az *Anszárollah*, a *Hezbollah* „frontszervezete” hajtotta végre. Később bebizonyosodott, hogy Carlos Menem argentin államfő tízmillió dollárt kapott az iráni kormánytól. Az Interpol ezzel az esettel kapcsolatosan nemzetközi elfogatóparancsot bocsátott ki Ahmad Váhidí iráni védelmi miniszter ellen. Később, 2015. január 18-án Alberto Nismant, az AMIA ügy ügyészét holtan találták otthonában.

Mint fentiekből látható, a *Hezbollah* aktivistái megtalálhatók Latin-Amerika olyan, az Egyesült Államokhoz közeli országaiban is, mint Nicaragua. Libanoni síita muszlimokat azzal a céllal toboroznak és képeznek ki, hogy különböző amerikai városokban a *Hezbollah* alvó ügynökei gyanánt éljenek. 2019-ben az Egyesült Államok szövetségi ügyészsége egyiküket a New York Bronx kerületében élő Alí Kourání-ként, illetve a Michigan állambeli Dearbornban élő Számír El Debek-ként azonosította be. A libanoni bevándorló terrorista kémeket rutin jelleggel küldték haza kiképzés

2 <https://www.meforum.org/60350/iran-has-terrorists-embedded-inside-the- s?fbclid=IwAR2Fq3SM0u2EqwIXftLRuMWW3TDVvirlcjjUy0uNwidxnibnFozgEQdQDw> (Letöltés ideje: 2020. 02. 16.)
Eredetileg megjelent: Todd Bensman: Suleimani's Sleeper Networks in the Americas. *The Federalist*, 7 January, 2020.

céljából, hogy fegyverforgatást, kémeszközök használatát és amerikai földön amerikaiak elleni merényletek kivitelezését sajátítsák el.

2007-től 2017-es letartóztatásukig az volt a céljuk, hogy normális bevándorló családapáknak tűnjenek, miközben fegyvereket szereztek be, és célpontlistákat készítettek. A célpontok amerikai zsidók, zsidó létesítmények. Egyikük elmondta, libanoni kiképzése során olyan, az Egyesült Államokban élő zsidó üzletemberekre mutattak rá célpont gyanánt, akik aktív vagy korábbi tagjai voltak izraeli védelmi erőknél, titkosszolgálatoknak. Kouráni Manhattanban FBI és Bevándorlási Hivatal objektumokat rögzített, és küldte el a felvételeket Libanonba. Feladata „célzott gyilkosságok és támadások előkészítése és kivitelezése volt az Egyesült Államokban”.³

Debek Michiganben hasonlóképpen tevékenykedett, havi fizetést kapott az operatív költségekre, több utazás során képezték ki és indoktrinálták, végül bombák épületekben történő elhelyezésére szakosították. Az USA állampolgárság, az amerikai útlevél alkalmassá tette arra, hogy Thaiföldre utazzon, hogy robbanószert vigyen ki egy rejtkehelyről, továbbá legalább kétszer utazott Panamába, ahol a 2011-es és 2012-es esztendőik során amerikai és izraeli célpontok listáját állította össze. Magát vállalkozónak álcázva, Debek feltérképezte az amerikai és izraeli nagykövetségeket, valamint a Panama-csatornát, a biztonsági intézkedéseket, különösen nagy forgalom idején, fényképeket és jegyzeteket küldött Libanonba. Kouráni 15 leendő operatív szervezett be és helyezett el New Yorkban, New Jerseyben, Floridában és Kanadában. Egy Queensben található mecsetet is megnevezett az ügyészégi dokumentum, amely szerint az a *Hezbollah* ellenőrzése alatt állt.

2007-ben Irán konzulátust nyitott a nicaraguai Managuában. A nicaraguai hatóságok rendszeresen beengedtek az országba vízum és egyéb dokumentumok nélkül iráni férfiakat, a *Qudsz* erők embereit, akik onnan Hondurasba és El Salvadorba utaztak, melyeknek kormányai, Daniel Ortega Nicaraguájához hasonlóan, jó kapcsolatokat ápoltak a teheráni kormánnyal. A célpontok itt is befolyásos amerikaiak, izraeliek, külképviseletek és zsidó közösségek voltak.

Argentínában, ahol a *Hezbollah* 1992-ben intézett támadást a Buenos Aires-i zsidó központ ellen, 1994-ben ugyanott követett el merényletet az amerikai nagykövetség ellen. Ezt követően az argentin hatóságok befagyasztották tizennégy *Hezbollah*hoz köthető egyén és vállalkozás számláit; ezek Argentína, Paraguay és Brazília szabadkereskedelmi övezeteiben tevékenykedtek.

Kolumbiában és Venezuelában is azonosítottak az amerikai hatóságok *Hezbollah* tagokat.

2007-ben Boliviában fedeztek fel titkos *Hezbollah* robbanóanyag- és fegyverraktárt.

2011-ben maga Szulejmáni instruált egy texasi operatívát Adel Al-Dzsubeir, akkori washingtoni szaúdi nagykövét⁴ meggyilkolására Washington D. C.-ben a Cafe Milanoban. Egy mexikói kábítószer kartelt bízta meg a merénylet kivitelezésével. Ez a terv azonban kudarcot vallott.

3 Uo.

4 Jelenleg a szaúdi királyság külügyminisztere, aki 2020 januárjában látogatott Magyarországra.

Bűnözői szindikátusokba beépülés, azok felhasználása nemcsak az amerikai kontinensen, de globális viszonylatban is széles körben jellemző modus operandijukra.

A *Hezbollah* régóta végez műveleteket Latin-Amerikában, csempészetben, pénzgyűjtésben épp úgy részt vesznek, mint terrorcselekmények előkészítésében és végrehajtásában. Autóalkatrész lopással, közokirat-hamisítással, zsarolással, gépjárművek Nyugat-Afrikába exportálásával foglalkoztak. A *Hezbollah* hálózatok együttműködnek a latin-amerikai drokartellekkel.

Afrika

Irán aktív az afrikai kontinensen is. Afrikában, akárcsak a Közel-Keleten, közvetlenebb stratégiai terveik is vannak.⁵ Az iráni soft power diplomácia kiterjed Szenegáltól a Comoroson át Dél-Afrikáig az egész kontinensre. De az iráni diplomácia strukturálisan diszfunkcionális, ellentétek vannak a Külügyminisztérium és az *Iráni Iszlám Forradalmi Gárda* között, céljaikban és módszereikben diszparitás figyelhető meg.

A tradicionális diplomácia annak érdekében működik, hogy Irán elérje szélesebb kiterjedésű, aszimmetrikus célkitűzéseit. Afrikai országok területét használja a *Hamasz*nak és a *Hezbollah*nak történő fegyvercsempészet céljából Port Szudán Vörös-tengeri kikötőjén keresztül. Irán stratégiai célja afrikai földről (is) Libanon destabilizálása, Tel-Aviv és Jeruzsálem elérhetőségének biztosítása saját rakétáik számára. A *Qudsz* erők pénzgyűjtő és műveleti jelenléttel rendelkeznek Sierra Leonében, Szenegálban, Elefántcsontparton és Nigériában. Nyugat-Afrikában mintegy 120 000 iráni él. A szabályozatlan gazdasági környezet a fenti tevékenységekhez kedvező táptalajt biztosít bűnözői kartellek tevékenységéhez, kétes vállalkozásokhoz. Sokan illegális pénzek mosásával, kábítószer-kereskedelemmel, véres gyémántüzletekkel, az átjárható határokon fegyvercsempészetrel is foglalkoznak. A gambiai partoknál kirakodott iráni fegyverszállítmányból nagy botrány lett. Nyugat-afrikai tevékenységükből a *Qudsz* erők évente dollár milliárdokra tesznek szert.

A teheráni kormány katonai együttműködési egyezményt kötött Szudán iszlamista, *Nemzeti Kongresszus Pártja* vezette kormányával, melynek értelmében Irán fenntartja az országban az Al-Fasr bázist. Iráni fegyverekkel követte el a szudáni kormányzat a darfúri atrocitásokat, az ország tranzitállomásul szolgál a *Maghrebi Al-Káidának* és az afrikai térségekbe juttatott iráni fegyverek számára. A szudáni Yarmouk vegyiüzemében 2012-ben bekövetkezett robbanás során derült ki, hogy az üzem be volt csatornázva a szíriai és iráni vegyifegyverprogramba, ahol Irán a Fadzsir-5 rakéták robbanó tölteteit is gyártja.⁶

Dél-Afrika betartja az Irán-ellenes nemzetközi szankciókat, ám a dél-afrikai MTN mobiltelefon cég beruházásokat eszközöl Iránban. Védelmi ipari berendezések

5 <https://www.unitedagainstnucleariran.com/sites/default/files/expansion/iran-ideological-expansion-012720.pdf> (Letöltés ideje: 2020. 02. 20.)

6 <http://www.thetower.org/article/desperate-for-allies-and-secret-assets-iran-penetrates-africa/> (Letöltés ideje: 2020. 02. 18.)

exportja, sőt az IAEA kijátszása is folyik e mobiltelefon gyártó óriáscég révén. Ilyen érdekek mellett érthető, hogy Dél-Afrika Irán mellett szavazott az IAEA-ban.

2010 októberében a nigériai hatóságok Afrika történelmében a legnagyobb szabású külföldi, iráni fegyverszállítmányt koboztak el. A hajó rakétakilövőket és ágyúkat szállított Lagos kikötőjébe. 2013-ban egy *Hezbollah* sejtet fedeztek fel az észak-nigériai Kano városában. 2012. június 22-én Nairobiban merényletet hiúsítottak meg a kenyai izraeli nagykövetség ellen.

A *Hezbollah* régóta képez ki nigériaiakat. 2018-tól intenzifikálta ezt a tevékenységét. Helyi iszlamisták indoktrinálásához és kiképzéséhez helyi vallási vezetőket és szélsőséges muszlim diákcsoportokat pénzel. Seikh Ibrahim Zakhakhy Iránban képzett radikális síita vallási vezető legalább olyan értékes szövetséges Irán számára, mint Naszrallah sejk volt Libanonban. Nyugat-afrikai, a síita iszlámra áttért harcosok harcolnak Szíriában az Asszad kormány, valamint Jemenben a houthik oldalán.

A *Quds*z erők nem csak ideológiai téren nyomulnak, az iráni tevékenység erősen profitorientált. Fegyvercsempészetet irányít szudáni segítséggel az afrikai kontinens 14 országába. Egyes esetekben fa bárkákon Szomáliába szállítják a fegyvereket, majd a Vörös-tengeren át juttatják el őket a houthi felkelőknek.

Az iráni Al-Musztafa Egyetemen afrikai vallási vezetők képzése folyik az iráni iszlám forradalmi gárdisták és a qumi klérus irányításával. 60 országból, köztük 17 afrikai országból fogad hallgatókat ez a tanintézet. Az iráni kormány az afrikai kontinensen 30 országban befolyásol madraszákat, ahol a *Quds*z erők kiterjedt pénzosztási hálózatot tartanak fenn.

Dzsibuti kikötőjén keresztül jutnak el a fegyverek a *Hamasz*nak és a palesztin *Iszlám Dzsihádnak*, valamint a jemeni houthiknak. Irán stratégiai célja a Bab El-Mandeb-szoros ellenőrzése, ahol a világ kőolajforgalmának jelentős része halad keresztül. Céljaik eléréshez látványos beruházásokat eszközölnek. Ilyen a dzsibuti parlament építése.

Fő aszimmetrikus stratégiai céljukat, a hadászati célú nukleáris kapacitás kiépítését a Robert Mugabe zimbabwei rendszerével kötött urániummegyezmény jelentős mértékben elősegítette. 2011-ben Ahmadinezsád iráni elnök Nigerbe, a világ negyedik legnagyobb urániumtermelő országába látogatott. Irán kongói urániumot is csempészett tanzániai kikötőkön keresztül. Namíbia és Malawi uránium bányáiból is beszerzi szükségletét. Miután Mugabe 2017-ben lemondani kényszerült, a szankciókat elkerülendő, iráni tankerek tanzániai bejegyzéssel hajóztak. Afrikát arra használja Teherán, hogy kitörjön a pária státuszából, és kiterjessze a *Hezbollah* akció radiuszát, nukleáris anyagokat szerezzen be, megszervezze és felfegyverezze helyettesítő erőit.⁷ Mindezek segítségével növelte uránium centrifugái számát, kapacitását, fűtőanyag raktárait.

Noha Afrika nem áll az USA–Irán szembenállás fókuszában, ez idővel változhat. Az *Al-Káidá*hoz kötődő csoportok régóta támadnak a kontinensen nyugati érdekeltségeket. Ilyenek voltak 1998-ban a kenyai és tanzániai nagykövetségi bombamerényletek,

7 <http://english.alarabiya.net/en/perspective/features/2018/04/23/Analysis-The-need-to-tackle-Iran-in-Africa.html> (Letöltés ideje: 2020. 02. 20.)

2002-ben egy izraeli tulajdonú szálloda elleni támadás és egy utasszállító lelövésének meghiúsult kísérlete a kenyai Mombassában. A szankciók kijátszása nukleáris és fejlett fegyverek birtoklása végett, terrorhálózatok és madraszák hálózatának kiépítése, nemzetközi fegyverkereskedelem a Közel-Keletre ennek a kirakósnek a főbb elemei.

Ázsia, Balkán

A *Qudsz* erők aktívak a dél-ázsiai régióban, valamint a Balkánon is. 2012. február 14-én merényletet kíséreltek végrehajtani Bangkokban a Thaiföldre látogató izraeli védelmi miniszter ellen, de azt meghiúsították. Ugyancsak 2012 februárjában megakadályozták a bakui izraeli nagykövetség elleni merényletet. Ugyanakkor a bulgáriai Burgasban akartak egy izraeli turistákat szállító buszt felrobbantani. 2017. április 29-én Isztambulban meggyilkolták egy Dubaiban működő ellenzéki TV tulajdonosát, Bahreinban és Szaúd-Arábiában is terveztek támadásokat. E merényletek gyanúsítottjait az iráni iszlám forradalmi gárdisták táboraiban képezték ki fegyverek és robbanóanyagok használatára és hírszerzési technikákra.

Európa

Európa kezdetben Irán belháborúinak hadszíntere volt. Az 1980-as 1990-es évek európai merényletei ugyanakkor legalább ilyen mértékben hordoztak nemzetközi politikai szintű üzeneteket. Az 1980-ban megkezdődött iraki–iráni háború során Franciaország Irakot politikai támogatásáról biztosította, és fegyverekkel látta el. A különösen 1985–1986-ban elszaporodott franciaországi merényletek fő célja a nyomásgyakorlás volt a francia kormányra, hogy változtasson állásfoglalásán, valamint távolítsa el földjéről az iráni ellenzéki *Mudzsáhidín-e Khalq* párt Párizs mellett élő vezetőit.

A merényletek mindennemű megtorlás nélkül maradtak. Sőt, a teheráni kormány elérte célját, a francia kormány elállt Szaddám Husszein rendszerének támogatásától, és korlátozta az országban élő iráni ellenzékiek tevékenységét.

Ellenzékének felszámolása stratégiai célkitűzésnek számít a rezsím túlélése szempontjából. Egyes zsidó intézmények, izraeli érdekeltségek elleni támadások azért élveznek prioritást, hogy Irán fenntartsa a közel-keleti feszültséget, akadályozza az izraeli–palesztinai békefolyamatot, ellehetetlenítse az Egyesült Államok és az Európai Unió befolyását a térségben. Megmutatja, hogy képes terrortámadásokat szervezni Európa szívében, mindennemű hátrányos következmények nélkül, hogy enyhítsen a szankciókon és megossa az Európai Uniót. Mindezülig ezeket a merényleteket számottevő válaszlépések nem követték. Ellenkezőleg, ezek a támadások hatékonyan szolgálták az iráni érdekeket, a nyugati erőket kivonták Libanonból, kitoloncolták az iráni ellenzékiet Franciaországból, véget vetettek Bagdad nyugati támogatottságának az iraki–iráni háború során, bebörtönzött ügynökeiket szabadon engedték.

Az 1980-a, 1990-es évek európai iráni merényletsorozatának krónikája a következő:

1989-ben Bécsben meggyilkolták Abdul Rahmán Qászemlút, aki 1973 óta az iráni *Kurdisztáni Demokrata Párt* vezetője volt, és autonómiát követelt az iráni kurdoknak.

Már 1945-től, tizenöt éves korától részt vett a Mahabádi Köztársaság eseményeiben, majd Franciaországba emigrált, a Sorbonne-on diplomázott. Az 1979-ben kezdődött első iráni kurd felkelés 1984-ig, az iraki–iráni háború közepéig tartott. Ennek leverését követően Qászemlú visszatért Párizsba. Az *Iráni Nemzeti Ellenállás Tanácsa* ellenzéki ernyőszervezetét az ő iráni *Kurdisztáni Demokrata Pártja* alapította. A kurdok hamarosan újra fegyvert fogtak az iszlám rezsim ellen.

Az iráni kormány a kurd vezetőket tárgyalások ürügyén csalta Ausztriába, ahol a megbeszélések előző fordulói 1988. december 28-án, 30-án, és 1989. január 20-án zajlottak le. A következő tárgyalás 1989. július 13-ára volt kitűzve. A kurd delegáció tagjai Abdul Rahmán Qászemlú és munkatársa, Abdullah Qáderi voltak. Fazel Raszúli iraki egyetemi tanár közvetítőként vett részt. Az iráni küldöttség tagjai Mohammad Dzsafar Sahrúdi és Hádzsi Musztafavi voltak, és ezúttal egy harmadik tag csatlakozott hozzájuk, Amír Manszúr Bozorgian testőr személyében, akik tüzet nyitottak a gyanútlan kurd politikusokra. Az osztrák hatóságok nem akadályozták meg, hogy a háromfős halálbrigád háborítatlanul visszatérjen Iránba.⁸

Az iráni ellenzéki vezetők európai célzott likvidálásai sorozatban folytatódtak. 1990. április 14-én Genf melletti otthona közelében lelőtték Kazem Radzsavít, a *Mudzsáhidín-e Khalq* ellenzéki párt alapítójának testvérét.

1991. augusztus 6-án Párizsban meggyilkolták a sah utolsó miniszterelnökét, Sahpur Bakhtiárt.

1992. szeptember 17-én déli 11 óra körül a berlini Prager Strassén található Myconos görög étteremben támadók gépkarabélyokból tüzet nyitottak Szadeq Sarafqandí, Fattah Abdulíi Homajún Ardalán és Núrí Dehkurdíra, az ellenzéki iráni *Kurdisztáni Demokrata Párt* vezetőire, akik az étteremben európai politikusokkal, Ingvar Carlssonnal, korábban két ciklusban Svédország miniszterelnökével, a svéd Szociáldemokrata Párt elnökével, Mona Sahlin főtitkárral és Pierre Schori korábbi svéd külügyi államtitkárral készültek találkozni. A mérsárlás a *Kurdisztáni Demokrata Párt* vezette második iráni kurd felkelés (1989–1996) idején történt.

A merényletet a Baní Hásemí fivérek szervezték. A gyilkosság elkövetőit, Kazem Darabi berlini iráni zöldségest, Abul Rahím Baní Hásemí titkosszolgálati tisztet, valamint Abbasz Husszein Rail libanoni *Hezbollah* aktivistát 1997-ben a német bíróság bűnösnek találta, és ítéletében rámutatott az iráni állam felelősségére. Az illetékes német bíróság minden kétséget kizáróan bizonyítottnak találta, hogy az iráni kormány felelős az eseményekért. Tizenhárom iráni diplomata, valamint Alí Fallahian akkori nemzetbiztonsági miniszter ellen nemzetközi elfogatóparancsot bocsátattott ki terrorizmus vádjával, mivel Khamenei legfelsőbb vallási vezető nevében ő rendelte el az akciót. A libanoni segítőket Szulejmáni szervezte be. A merényletet szervező Baní Hásemí fivérek egyike nem sokkal később Budapesten lett hazája nagykövete.

8 Moniquet, Claude: The Recent Iranian Terrorist Plots in Europe. European Strategic Intelligence and Security Center, February 2019. <http://www.esisc.org/upload/publications/analyses/the-recent-iranian-terrorist-plots-in-europe/IRAN%20-%20RECENT%20TERRORIST%20PLOTS%20IN%20EUROPE.pdf>

Közben az iráni titkosszolgálatok áttették európai rezidentúrájuk központját Ausztriába, a bécsi iráni nagykövetség a rezidentúra hivatalos központja, de igen aktívak Magyarországon is a boszniai háború óta.

Mint már említettük, az 1980-as, 1990-es évek merényletsorozatának kivitelezése során Teherán azt a tanulságot vonta le, hogy ezeket úgy kivitelezhette, hogy a legcsekélyebb árat sem kellett fizetnie érte.

Újabb európai merénylethullámuk 2015-től válaszcsepés egyes európai országoknak az iráni atomprogram lelassítására irányuló titkos erőfeszítéseire. Az atomszaroláson kívül a merényletsorozat a 2017-től erősödő iráni zavargásokkal, az összeomló gazdasággal, a szankciók súlyával függ össze. Az iráni héják úgy vélik, az ellenzék fizikai likvidálása mellett ellenzékük vélelmezett nyugati támogatóit is elrettentik.

Kihasnálták a 2015-ös migrációs válságot operatíváik Európában történő elhelyezésére. 2015 tavaszán az iráni hatóságok több mint egymillió afgán tartózkodási engedélyt visszavonták. Ezáltal teljesen jogfosztottá váltak. Egzisztenciájuktól és vagyonuktól megfosztva a hazatoloncolás várt rájuk, vagy minden 16 éven felüli férfi Európába utazhatott, még fejenként 1600 eurót is kaptak. Az iszlám gárdisták buszokon szállították őket a török határig. Ekkor már az iszlám gárdisták nemcsak kísérőik, de afgán menekültként útítársaik is voltak, akárcsak a Qudsz erők Mashad környéki táborait kiszolgáló, „bajba jutott” iráni adózó női „munkavállalók”. Őket Röszkénél, illetve Budapesten a Keleti pályaudvarnál is láthattuk.⁹

Hollandiában 2015. december 15-én Reza Kolahi iráni ellenzéki politikust meggyilkolták az almeri városházán. 2017-ben Hágában történt merényletkísérlet az *Ahvázi Ellenállási Mozgalom* arab nemzetiségű iráni tagja ellen.

2016. júliusban a bécsi iráni nagykövetség egyik diplomatáját letartóztatták Németországban. A letartóztatott diplomatát, Aszadollah Aszadit átadták Belgiumnak. A tervezett merénylet célja a keményvonalasok által opportunistának tartott Rouhání európai látogatásának szabotálása lett volna.

2018. március 22-én a *Mudzsáhidín-e Khalq* ellenzéki mozgalomnak a március 21-i perzsa újév, a Nouruz ünnepségét célozták meg a merénylők. Miután az albán kormány e szervezet több ezer aktivistájának befogadása mellett döntött, drasztikusan megnőtt az országban az iráni titkosszolgálati jelenlét. Míg korábban a tiranai iráni nagykövetség kis létszámú volt, hamarosan 25 diplomatával (!) növelték a külképviselet létszámát.

Franciaországban a Párizshoz közeli Villepinthe helységben 2018 júliusában iráni ellenzékiek több tízezres tünetést szerveztek az *Iráni Ellenállás Nemzeti Tanácsa* szervezetei, főként a *Mudzsáhidín-e Khalq* szervezésében. A rendezvényen befolyásos nyugati politikusok, többek között amerikai vezető politikusok, így Rudy Giuliani, Trump elnök tanácsadója is részt vettek. A belga hatóságok letartóztatták annak a sejtnek több tagját, akik a párizsi merényletet kivitelezni voltak hivatottak. Ezzel kapcsolatosan október 2-án hat főt, köztük iráni diplomatákat is elfogtak.

9 Az afgán hatóságok információi, illetve a 2015 nyári migrációs válság során Magyarországon megintertjűvölt migránsok közlései.

2018-ban Dániában merényletet hiúsítottak meg a hatóságok egy ismert arab nemzetiségű iráni politikus ellen.

2019. január 16-án razziákat tartott a német rendőrség Baden-Württemberg, Észak-Rajna-Vesztfália, Bajorország tartományokban és Berlinben, amelynek során több potenciális merénylet letartóztattak. Zsidó intézmények, valamint Reinhold Robbe SPD politikus (a Német–Izraeli Baráti Társaság korábbi elnöke) lettek volna a célpontok. Az iráni rezsim ügynökei ellenzékiek, főként az *Iráni Nemzeti Ellenállás Tanácsa*, valamint a vezetői után kémkedtek, és izraeli érdekeltségeket, zsidó létesítményeket figyeltek.

2019-ben lelepleztek egy afgán tolmácsot, aki a NATO ISAF missziója keretében Afganisztánban szolgáló német katonákról szolgáltatott információkat az iráni hírszerzésnek. Első fokon első bírósági tárgyalására márciusban került volna sor, ami a koronavírus járvány miatt elrendelt rendkívüli törvénykezési szünet miatt később kerül megtartásra. Az ügy során több afgán tolmács is gyanúba keveredett.

A második európai iráni terrorhullám abban különbözött az előzőtől, hogy nem maradt következmény nélkül. 2010. január 8-án az Európa Tanács a nemzetközi kapcsolatok terén precedens nélküli határozatot hozott: első ízben helyezett egy kormányzati entitást, az iráni rezsimet az EU terror listájára.¹⁰

Korábban már holland támogatással terrorszervezetek listájára helyezték az *Iráni Iszlám Forradalmi Gárdát*, miután az amerikai kormányzat is ezt tette. Utóbbi aktus jusztfikálta Szulejmáni 2020. január 3-i célzott likvidálását.

Konklúzió

Az Iráni Iszlám Köztársaság *Quds*z erőinek parancsnoka, Qászem Szulejmáni vezérőrnagy 2020. január 3-án amerikai drón általi likvidálása mérföldkő az amerikai–iráni kapcsolatok terén, és játszmat fordító hatással bír a nemzetközi politika színpadán. Bár a nemzetközi kapcsolatokban nem szokásos eleme, de jusztfikálható.

Az Iráni Iszlám Köztársaság megalakulása óta szervez és kivitelez terrorcselekményeket, és támogat terrorszervezeteket globális viszonylatban. Mindaddig, amíg ezek következmények nélküliek voltak, tehette. Most szembesül tetteinek következményeivel. Az éles retorika ellenére mindeztidáig a tervezett nagy megtorlás elmaradt, sőt globális mértékben számottevően csökkent a terrorcselekmények száma. Kétségtelen, hogy a jövőben Szulejmáni neve zászló lesz, életútja merényletek inspirátora egyes egyéneknek, ám az állami bosszú elmaradni látszik. Egyelőre a pragmatizmus felülírta a fanatizmust.

A február 21-i iráni választások azt mutatták, hogy a tábornok halála nem kovacsolt nemzeti kohéziót, a választásokon a részvételi arány 1979 óta a legalacsonyabb volt, és a rezsim elleni zavargások az elnyomó intézkedések ellenére sem csendesednek. A tábornok a biológiai fegyverkezésnek is híve volt, ennek közegészség biztonsági aspektusait azonban már nem volt képes felmérni, sem a történelmi konklúziókat

¹⁰ EU Adds Iran Intelligence Unit on Terror List.

<https://www.albawaba.com/news/eu-adds-iran-intelligence-unit-terror-list-1235994>

levonni, az országon végigsöpörő koronavírus járvány nyilvánosságra kerülését már nem érthette meg. Az iráni közegészségügy hiányosságai és a hatóságok nem-transzparens politikája nem képes a kitörő járványok útját állni. Nem látta, milyen fontos tanulság a mára nézve, hogy az 1904-es nagy kolerajárvány miatti zavargásokból kibontakozott népi mozgalom nemcsak az akkori uralkodó bukásához, de közegészségügyi és más szociális reformokhoz, alkotmányos forradalomhoz vezettek.

Változik-e az iráni politika Szulejmáni halála után? Noha Szulejmáni lépései kollektív döntés eredményei voltak, végrehajtása katonai hierarchia hálózatán keresztül történt, utóda azonban azzal a karizmával és kapcsolati tőkével nem rendelkezik, mint ő, a sakknagymester halála mindenképpen átrendezi a geopolitikai sakktáblát. Halálának hosszú esztendőig tartó kihatásai lesznek.

Kérdés azonban, hogy mennyire erős az ellenzék, mennyire gyenge a gazdaság, hogyan sújtják a perzsa államot a szankciók. Ha a rezsim túléléséről van szó, az Iráni Iszlám Köztársaság nem fog válogatni az eszközökben, az ehhez szükséges globális infrastruktúrát az eltelt négy évtized során már kiépítette. Ha visszaüt is, a megropantó katonai konfrontációt igyekszik elkerülni.

Ami a nemzetközi politikai következményeket illeti, a 2020-as esztendő nemcsak Iránban, de az Amerikai Egyesült Államokban is választási év. Ez az akció lehetőséget nyújt Trump elnöknek, hogy az amerikaiak kivonuljanak Afganisztánból és a Közel-Keletről. Ennek jegyében került sor február 29-én tálib-amerikai „békeegyezmény” aláírására Qatar fővárosában, Dohában, amelynek keretében az amerikai fél 14 hónapos csapatkivonási ütemtervet vállalt.

A mélyülő krízis Iránnal kiélezheti a globális és regionális hatalmi vetélkedést. Kína ebben most nem tud részt venni, az új koronavírus ürügyén globálisan megfékezik expanzív törekvéseit: Oroszország pedig korántsem tud belőle olyan politikai tőkét kovácsolni, mint a szíriai konfliktusból. Az *Iszlám Állam* viszont újra előre törhet. A krízis eszkalációjának vagy deeszkalációjának a kulcsa a Perzsa-öböl térsége, a deeszkaláció kulcsa Omán és Qatar. Politikai tőke kovácsolásra Iránnak elsősorban Afganisztánban, Irakban, Szíriában és Libanonban van lehetősége.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Akbarzadeh, Shahram – Ibrahim, Niamatullah: The Taliban: a new proxy for Iran in Afghanistan. *Third World Quarterly*, Summer 2018.

Alfoneh, Ali: Brigadier General Qassem Sulaimani: A Biography. *Middle Eastern Outlook*, 1, January 2011.

Alfoneh, ALI: Iran's Secret Network. *Middle Eastern Outlook*, 2, March 2011.

Alfoneh, Ali: Iran's Most Dangerous General. *Middle Eastern Outlook*, 4, July 2011.

Bensman, Todd: Suleimani's Sleeper Networks in the Americas. *The Federalist*, 7 January, 2020.

Callimachi, Rukmini and Schmitt, Eric: Iran Released Top Members of Al-Qaeda in a Trade. *New York Times*, September 17, 2015.

EU Adds Iran Intelligence Unit on Terror List.

<https://www.albawaba.com/news/eu-adds-iran-intelligence-unit-terror-list-1235994>

Felkins, Dexter: The Shadow Commander. *The New Yorker*, September 30, 2013.

Georgy, Michael and Rasheed, Ahmed: Iranian commander issued stark warning to Iraqi Kurds over Kirkuk. *Reuters*, October 20, 2017.

- Griffin, Jennifer and Tomlinson, Lucas: Exclusive: Quds Force Commander Soleimani visited Moscow met Russian leaders in defiance of sanctions. *Fox News*, August 6, 2015.
- In unprecedented move, US names Iran's Revolutionary Guards a terrorist group. April 9, 2019. <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/in-unprecedented-move-us-names-irans-revolutionary-guards-a-terrorist-group/>
- IRCG Quds Force Commander Qasem Sulaimani: Trump's Rhetoric is That Of A Casino: You May Start The War , But We Will Determine Its End: We Are Near You In Places That You Can't Even Imagine, We Are A Nation of Martyrdom." *MEMRI Special Dispatch* No. 7595, July 26, 2018.
- Kutschera, Kris: A Network of Terror. *The Middle East*, June 20, 2013.
- Levitt, Matthew: Hezbollah and the Qods Force in Iran's shadow war with the West. The Washington Institute For Near Eastern Policy. *Policy Focus*, 123, January 2013.
- Levy, Adrian and Scott-Clark Cathy: Al-Qaeda Has Rebuffed Itself – With Iran's Help. *Atlantic*, November 11, 2017.
- Moghaddam Assaf: Marriage of Convenience: The Evolution of Iran and al-Qaeda's Tactical Cooperation. *CTC Sentinel* 10/4. 2017.
- Moniquet, Claude: The Recent Iranian Terrorist Plots in Europe. *European Strategic Intelligence and Security Center*, February 2019. <http://www.esisc.org/upload/publications/analyses/the-recent-iranian-terrorist-plots-in-europe/IRAN%20-%20RECENT%20TERRORIST%20PLOTS%20IN%20EUROPE.pdf>
- Schmitt, Eric: Iran is Smuggling Increasingly Potent Weapons Into Yemen, U. S. Admiral Says. *New York Times*, September 18, 2017.
- Soufan, Ali: Qassem Soleimani and Iran's Unique Regional Strategy. *CTC Sentinel*, November 2018. <https://ctc.usma.edu/qassem-soleimani-irans-unique-regional-strategy/>
- Stancati, Margherita: Iran Backs Taliban With Cash and Arms. *The Wall Street Journal*, June 11, 2015. <https://www.wsj.com/articles/iran-backs-taliban-with-cash-and-arms-1434065528>
- https://www.asiatimes.com/2020/02/article/cia-mystery-did-the-taliban-kill-ayatollah-mike-2/?fbclid=IwAR2n8HeJl8fUsU62YdZvoxuRtIulixu19LcXtb9gsleE0hY5l0_7NkCqqdY
- <http://english.alarabiya.net/en/perspective/features/2018/04/23/Analysis-The-need-to-tackle-Iran-in-Africa.htm>
- <https://www.unitedagainstnucleariran.com/sites/default/files/expansion/iran-ideological-expansion-012720.pdf>
- <http://www.thetower.org/article/desperate-for-allies-and-secret-assets-iran-penetrates-africa/>
- <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/01/09/fight-against-terrorism-council-renews-the-designations-on-the-eu-terrorist-list-and-adds-two-iranian-individuals-and-one-iranian-entity-in-response-to-recent-foiled-attacks-on-european-soil/>